

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑ

Τα τελευταία 10 χρόνια πολλά άλλαξαν στο χώρο της Παιδείας. Η αθρογραφία σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, τις εξετάσεις εισαγωγής στα ΑΕΙ, το θέμα των «δεσμών» της Γ' Λυκείου, η εισαγωγή νέων μαθημάτων και εγχειριδίων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το μονοτονικό, κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού και των φορέων. Ο τομέας που άλλαξε όμως θεαματικά είναι το δημοτικό σχολείο.

Το δημοτικό σχολείο ήταν ώριμο για αλλαγές δεδομένου ότι η τελευταία καθοριστική μεταρρύθμιση ανάγεται στα 1929, όπου και καθιερώθηκε η εξάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Από τότε έγιναν πολλές μερικότερες μεταρρυθμίσεις και αντιμεταρρυθμίσεις. Η πτώση της χούντας βρίσκει το δημοτικό σχολείο με το Αναλυτικό Πρόγραμμα του 1913, το οποίο αναμορφώθηκε και ίσχυσε μέχρι το 1981.

Τα σπέρματα των σημερινών προγραμμάτων και διβλίων, τα οποία ισχύουν από το σχολικό έτος 1982-83 και ολοκληρώνονται φέτος για όλες τις τάξεις του δημοτικού, τουλάχιστον όσον αφορά τις Σπουδές της Νεοελληνικής γλώσσας τα Μαθηματικά και τη Σπουδή του Περιβάλλοντος βρίσκονται στις πρώτες προσπάθειες του παιδαγωγικού Ινστιτούτου (1965-67) οι οποίες έμειναν στη μέση λόγω της δικτατορίας. Το σχολικό έτος 1975-76, καταρτίστηκε το Αναλυτικό Πρόγραμμα για τις τάξεις Α', Β' δημοτικού κι εφαρμόστηκε δοκιμαστικά σ' ένα μικρό δείγμα. Στη συνέχεια ολοκληρώθηκαν τα υπόλοιπα τμήματα του Α.Π. για όλες τις τάξεις.

Ταυτόχρονα ο χαρακτήρας του δημοτικού έγινε ανθρωποκεντρικότερος: το σχολείο στράφηκε στο παιδί και τις ανάγκες του: ομαδική δουλειά, αυτενέργεια, ενεργητική συμμετοχή, μισοκατάργηση των βαθμών (αντικατάσταση του 10,9,8... με Α,Β,Γ...), προαγωγή όλων των μαθητών στην επόμενη τάξη, προσπάθεια για μείωση της δουλειάς στην τάξη καθώς και άλλα ζητήματα τα οποία εξετάζονται στο κείμενο του Μάρκου Κυνηγού.

Είναι πολύ νωρίς για να κρίνουμε το καινούριο Αναλυτικό Πρόγραμμα και την εκπαιδευτική διαδικασία που ακολουθείται, δεδομένου ότι η φετινή σχολική χρονιά είναι η τέταρτη κατά σειρά όπου η Α' δημοτικού του 1982 συνεχίζει να διδάσκεται με το νέο Α.Π. και δεν έχει ακόμα ολοκληρώσει τον δετή κύκλο του δημοτικού. Είναι όμως σαφές ότι τα νέα βήματα θεωρούνται από τους δασκάλους καταρχήν θετικά.

Τρεις είναι οι άξονες πάνω στους οποίους κινήθηκε ο σχεδιασμός για το δημοτικό σχολείο. Οι άξονες εξετάζουν ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής και παιδαγωγικής θεωρίας, παρουσιάζουν αναλυτικά το νέο μάθημα των τριών πρώτων τάξεων «Μελέτη του Περιβάλλοντος» και τέλος παρουσίαση θεμάτων που αφορούν την «παιδεία» με την ευρύτερή της έννοια.

Πρώτος άξονας: Ο Μ. Κυνηγός, όπως αναφέραμε παραπάνω εξετάζει τις «υπόγειες» μεταρρυθμίσεις ή αλλαγές στο χώρο του δημοτικού σχολείου την τελευταία δεκαετία 1974-1984. Οι ψυχοπαιδαγωγοί Ντ. Διδάρη και Α. Ηενrigues παρουσιάζουν εφαρμογές της Γενετικής Ψυχολογίας του J. Piaget στο χώρο της εκπαίδευσης, όπου αποδεικνύεται ότι η θεωρία βγαίνει από τις πανεπιστημιακές αίθουσες και μπαίνει στην τάξη.

Δεύτερος άξονας: «Μελέτη του Περιβάλλοντος», ένα νέο μάθημα για τις τάξεις Α, Β, Γ δημοτικού (και από τη φετινή χρονιά και στη Δ' τάξη) το οποίο αντικατέστησε την παλιά Πατριδογνωσία. Ο Γ. Σαλβαράς παρουσιάζει αναλυτικά τη διάρθρωση του προγράμματος, τους στόχους και τη μεθοδολογία, για τις τάξεις Α, Β, Γ. Σ' άλλο άθρο ο Ν.Γ. Μάργαρης επιχειρεί μια κριτική στα εγχειρίδια από τη σκοπιά της οικολογίας. Ταυτόχρονα αυτός ο τομέας πλαισιώνεται από μια κριτική ανάλυση της εικόνας σ' αυτά τα εγχειρίδια, από τη Β. Σκούρα και με εναλλακτικές εικονογραφήσεις Ελλήνων ζωγράφων.

Τρίτος άξονας: «Το παράλληλο Σχολείο». Δανειζόμαστε τον τίτλο από το άρθρο της Π. Πάντζου, το οποίο εξετάζει το θέμα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και τη χρησιμοποίησή τους στην εκπαίδευση. «Παράλληλο Σχολείο» σημαίνει επίσης όλα τα στοιχεία «παιδείας» που περιτριγυρίζουν το μαθητή και τα οποία δεν χαιρούν δυστυχώς συστηματικής μελέτης και εκτίμησης από την πολιτεία. Τον τομέα της μουσικής καλύπτουν αποσπάσματα από τη μελέτη του Christopher Small «Μουσική – Παιδεία – Κοινωνία». Η Κ. Δίγκα αναλύει τη σχέση τέχνης και γνώσης. Η Ντ. Καγγελάρη ασχολείται με το θέατρο στο σχολείο δίνοντας χρήσιμες κατευθύνσεις στο δάσκαλο που θα επιθυμούσε να καταπιαστεί με κάτι τέτοιο.

Η Γ. Σαφαράνα-Ρεγκούκου εξετάζει την επίδραση του δομημένου περιβάλλοντος στη διαμόρφωση του νέου ανθρώπου και ιδιαίτερα τη δυνατότητα συμβολής του δημιουργού του κελύφους της σχολικής μονάδας στην εκπαιδευτική λειτουργία.

Το αφιέρωμα, τέλος, συμπληρώνεται από ένα άρθρο της Δ. Μακρυνιώτη που αφορά μια ηθική αξία παλιότερων εποχών, έτσι όπως περνούσε στα αναγνωστικά της αρχής του αιώνα: της φιλανθρωπίας.

Κλείνοντας αυτή τη σύντομη εισαγωγή θα θέλαμε να τονίσουμε ότι για μας είναι ζήτημα ουσίας και επιστημονικής ευθύνης το ότι δεν επιχειρήσαμε να θίξουμε δύο κεφαλαιώδη μαθήματα: τη σπουδή της Νεοελληνικής Γλώσσας και των Μαθηματικών. Ο κύκλος τους θα ολοκληρωθεί σε 1-2 χρόνια και τότε ακριβώς θα έχουμε και τα αποτελέσματά τους.

Δεσμευόμαστε να τα εκτιμήσουμε και να τα παρουσιάσουμε, εν καιρώ μαζί με τρία καθοριστικά θεσμικά ζητήματα: α) τη δημιουργία των παιδαγωγικών τμημάτων των ΑΕΙ και τη σταδιακή κατάργηση των διетών παιδαγωγικών Ακαδημιών, β) το θέμα της ιδιωτικής εκπαίδευσης και τις εξαγγελίες για την κατάργησή της – ζήτημα που κατά τη γνώμη μας, όσο κι αν αυτό φαίνεται παρακινδυνευμένο κι ενάντια στο ρεύμα, δε θα πρέπει να περιοριστεί στο συνδικαλιστικό σύνθημα «κατάργηση» και το οποίο δεν σηματοδοτεί αυτόματα την παροχή ίσων ευκαιριών και γ) την ψήφιση του νομοσχεδίου για την εκπαίδευση από τη Βουλή.